

Soud: Nejvyšší soud
Datum rozhodnutí: 06/01/2017
Spisová značka: 28 Cdo 5476/2016
ECLI: ECLI:CZ:NS:2017:28.CDO.5476.2016.1
Typ rozhodnutí: USNESENÍ
Heslo: Zmírnění křivd (restituce)
Dotčené předpisy: § 29 předpisu č. 229/1991Sb. ve znění do 31.12.2012
Kategorie rozhodnutí: C

28 Cdo 5476/2016

U S N E S E N Í

Nejvyšší soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jana Eliáše, Ph.D., a soudců Mgr. Petra Krause a Mgr. Miloše Póla ve věci žalobce **Biskupství ostravsko-opavského**, IČ 654 68 953, se sídlem v Ostravě – Moravské Ostravě, Kostelní náměstí 3172/1, zastoupeného Mgr. Romanem Krakovkou, advokátem se sídlem v Ostravě – Moravské Ostravě, Pivovarská 1504/8, proti žalovaným 1. **České republice – Státnímu pozemkovému úřadu**, IČ 013 12 774, se sídlem v Praze 3, Husinecká 1024/11a, jednající Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových, IČ 697 97 111, se sídlem v Praze 2, Rašínovo nábřeží 390/42, adresa pro doručování: Územní pracoviště Ostrava, Lihovarská 1335/9, a 2. **A. K., V. p. P.**, zastoupené JUDr. Vilémem Urbišem, advokátem se sídlem v Bruntále, Dr. E. Beneše 1497/21, o **určení vlastnictví k pozemku**, vedené u Okresního soudu v Bruntále – pobočky v Krnov   pod sp. zn. 15 C 266/2014, o dovolání 2. žalované proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 26. dubna 2016, č. j. 11 Co 470/2015-246, takto:

I. Dovolání se **odmítá**.

II. Žalobci se nárok na náhradu nákladů dovolacího řízení vůči žalované 2. **nepřiznává**.

III. Ve vztahu mezi žalobcem a žalovanou 1. **nemá** žádný z nich **právo** na náhradu nákladů dovolacího řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Okresní soud v Bruntále – pobočka v Krnově rozsudkem ze dne 30. 9. 2015, č. j. 15 C 266/2014-191, určil, že vlastníkem pozemku parc. č. 3016/4 v k. ú. H. je první žalovaná (výrok I.), a současně rozhodl o nákladech řízení i soudním poplatku (výroky II. a III.). Bylo prokázáno, že předmětný pozemek, náležející do historického majetku církve, si přisvojil stát na základě rozhodnutí Ministerstva zemědělství z března 1948. V roce 2010 pak Pozemkový fond České republiky uzavřel smlouvu o prodeji dotčené nemovitosti druhé žalované. Soud konstatoval, že se stát na žalobci dopustil hned několikeré křivdy tím, že jeho právnímu předchůdci odňal označený pozemek, následně otálel s přijetím zákona o nápravě bezpráví spáchaných na církvích a konečně ignoroval blokaci dotčeného majetku, pakliže jím sám disponoval. Na tomto podkladě dovodil, že v souladu s § 29 zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku (dále jen „zákon č. 229/1991 Sb.“ či „zákon o půdě“), ve znění účinném do 31. 12. 2012, je smlouva o převodu vlastnického práva na žalovanou 2. stížena absolutní neplatností. Neopomněl zdůraznit, že nabyvatelce svědčila při uskutečnění koupě dobrá víra, ta však nepostačovala k překlenutí shora uvedeného důvodu neplatnosti daného právního úkonu. Žalovaná 2. nemohla vlastnické právo ani vydržet, neboť ke dni podání projednávané žaloby neuplynula 10letá vydržecí doba stanovená v § 134 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů.

Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 26. 4. 2016, č. j. 11 Co 470/2015-246, rozsudek soudu prvního stupně k odvolání druhé žalované ve výroku I. potvrdil (výrok I.), ve výrocích II. i III. jej změnil (výrok II.) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (výroky III. a IV.). Dle odvolacího soudu byl v dosavadním řízení náležitě zjištěn skutkový stav, jež okresní soud rovněž přílehavě právně posoudil. Žalobce je oprávněnou osobou, sporná nemovitost náležela do původního majetku jeho právního předchůdce a před 1. 1. 2013 byla v rozporu se zákonem převedena do vlastnictví žalované 2., vyhovění žalobě se tak jeví zcela přílehavým. K poukazům odvolatelky na její dobrou víru odvolací soud uvedl, že § 29 zákona o půdě sloužil k tomu, aby zachoval alespoň nějaký majetek pro stále odkládané vypořádání s církvemi, pročež nelze připustit jeho

prolamování s ohledem na důvěru nabyvatelů v řádnost jednání státu. Jelikož se nejednalo o převod věci nevlastníkem, nýbrž vlastníkem, jemuž dotčenou dispozici zapovídal zákon, nemohla se v řešené věci uplatnit judikatura Ústavního soudu o nabývání od neoprávněného. Rozhodnutí soudu prvního stupně tak po meritori stránce obstálo coby věcně správné.

Rozsudek odvolacího soudu napadla žalovaná 2. dovoláním, v němž rekapituluje dosavadní průběh řízení, a následně s odkazy na nálezy Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 405/16 a sp. zn. II. ÚS 165/11 namítá, že při uzavírání sporné kupní smlouvy jednala v dobré víře, byvši utvrzena státem, že mu nejsou známy žádné skutečnosti, jež by realizaci převodu bránily. Dále předestírá, že náprava jedné majetkové křivdy by neměla být příčinou křivdy jiné, a uvádí, že zde vydání pozemku církvi nepřinese žádný ekonomický efekt, zatímco dovolatelce způsobí citelnou újmu, pročez by její důvěře ve správnost jednání převodce měla být poskytnuta náležitá ochrana. Žalovaná 2. ve svůj prospěch cituje též rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 5217/2015, ač připouští, že se po skutkové stránce jednalo o jiný případ. Dovolacímu soudu závěrem navrhuje, aby rozhodnutí odvolacího soudu i soudu první instance zrušil a věc vrátil Okresnímu soudu v Bruntále – pobočce v Krnově k dalšímu řízení.

Žalovaná 1. se ve svém stanovisku s obsahem podaného dovolání ztotožnila, naopak žalobce s předestřenou dovolací argumentací polemizoval a Nejvyššímu soudu navrhl zamítnutí předmětného opravného prostředku.

V řízení o dovolání bylo postupováno podle zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), ve znění účinném od 1. 1. 2014, které je podle čl. II bodu 2 zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, rozhodující pro dovolací přezkum.

Nejvyšší soud se jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno řádně a včas, osobou k tomu oprávněnou a zastoupenou podle § 241 odst. 1 o. s. ř., zabýval jeho přípustností.

Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně, anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

Dovolání žalované 2. však přípustným není.

Nejvyšší soud dlouhodobě zastává výklad, v souladu s nímž bylo smysl § 29 zákona o půdě ve znění účinném do 31. 12. 2012 nutné hledat v ochraně původního majetku církví před dispozicemi, kterými by mohlo být zmařeno dlouhodobě zamýšlené odčinění majetkových křivd způsobených církvím a náboženským společenstvem nedemokratickým režimem, a to do doby přijetí zvláštního zákona, jímž měla být náprava řečených příkoří provedena. Naplnění naznačeného účelu pak vyžadovalo, aby právní úkony, kterými byl dotčený majetek převáděn na další osoby, stíhala absolutní neplatnost. Ačkoli Ústavní soud ve své rozhodovací praxi ojediněle připustil výjimečné prolomení omezení založeného § 29 zákona o půdě (viz náleze ze dne 22. 2. 2011, sp. zn. I. ÚS 2166/10), v intencích konstantní judikatury, jež akcentuje význam odkazovaného ustanovení jakožto nástroje zajištění „materiálního podkladu“ pro naturální restituci historického majetku církví, je namístě konstatovat, že má-li být nakládání s věcmi podléhajícími § 29 zákona o půdě posouzeno jako platné, musí tento závěr odůvodňovat okolnosti vskutku mimořádné povahy, které obzvláště intenzivně působí ve prospěch poskytnutí právní ochrany osobám, na něž byly objekty náležející původně církvím v rozporu se zákonem převedeny (viz zejména usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 3. 2016, sp. zn. 28 Cdo 4041/2015, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 8. 2016, sp. zn. 28 Cdo 4546/2015, případně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 11. 2016, sp. zn. 28 Cdo 2497/2016, a judikatura v těchto rozhodnutích citovaná).

Existenci žádných zvláštních okolností, jež by v kontextu řešeného případu opodstatňovaly přehlédnutí porušení zákona při převodu pozemku parc. č. 3016/4, přitom dovolatelka nenastihuje. Na podporu své argumentace toliko zmiňuje nálezy Ústavního soudu ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. II. ÚS 165/11, a ze dne 19. 7. 2016, sp. zn. IV. ÚS 405/16, v nichž byla připuštěna možnost nabytí vlastnického práva k objektu zapsanému v katastru nemovitostí od neoprávněného na základě dobré víry ve stav veřejné evidence. Je však nutné

zdůraznit, že v posuzované při neplatnost smlouvy, na základě níž měla žalovaná 2. získat sporný pozemek, nepůsobil nedostatek vlastnického práva na straně převodce potenciálně zhojitelný poukazem na dobrou víru nabyvatelky (z judikatury Nejvyššího soudu srovnej zejména rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia ze dne 9. 3. 2016, sp. zn. 31 Cdo 353/2016), nýbrž explicitní zákonný zákaz podobných dispozic. K překlenutí účinků normy § 29 zákona č. 229/1991 Sb., jejíž účel, jak bylo osvětleno výše, ke svému naplnění nezbytně vyžadoval, aby byly právní úkony porušující zakotvený blokační režim shledávány absolutně neplatnými (viz např. náleží pléna Ústavního soudu ze dne 1. 7. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 9/07, bod 38, či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 3. 2013, sp. zn. 28 Cdo 257/2013), pak sama dobrá víra subjektu kontrahujícího se státem postačovat nemůže, neboť přijetím takového výkladu by došlo k faktickému vyprázdnění účinků citovaného ustanovení (přiměřeně srovnej již výše vzpomenutá usnesení sp. zn. 28 Cdo 4041/2015 a sp. zn. 28 Cdo 2497/2016, případně náleží Ústavního soudu ze dne 24. 5. 2000, sp. zn. IV. ÚS 310/99, jenž v obdobném kontextu dobré víře nabyvatele blokováného majetku přiznal relevanci výlučně z hlediska možného vydržení). Jak se přitom setrvale konstatuje v judikatuře Ústavního soudu, restituční nároky je třeba považovat za primární, a to i za cenu zásahů do již provedených majetkoprávních posunů (viz např. náleží Ústavního soudu ze dne 11. 12. 1997, sp. zn. IV. ÚS 195/97, ze dne 4. 4. 2012, sp. zn. I. ÚS 2758/10, a ze dne 27. 11. 2012, sp. zn. I. ÚS 1703/09). Jistou relevanci by snad v obecné rovině mohla mít poznámka, dle níž pro církev nárokovaný pozemek nebude mít žádnou využitelnou ekonomickou hodnotu, tento argument však v dovolání nebyl náležitě rozvinut, osvětlen a konkretizován.

Odkazuje-li konečně dovolatelka též na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 6. 2016, sp. zn. 28 Cdo 5217/2015, sluší se podotknout, že věc, v níž byl vydán citovaný judikát, se od řešené kauzy zásadně liší nejenom po stránce skutkové, nýbrž i právní. V onom případě byla totiž činěna spornou možnost *přechodu* historického majetku církví na *veřejnoprávní korporaci*, zatímco v nyní přezkoumávané věci je hodnocena platnost *převodu* nemovitosti na *osobu soukromého práva*. Krom toho, že § 29 zákona o půdě výslovně zapovídal toliko převádění objektů, náležejících původně církvím, náboženským společnostem, řádům, respektive kongregacím, do vlastnictví jiných osob, a jeho použitelnost na přechody by bylo možné dovodit toliko teleologicky odůvodněnou analogií, zakládá podstatnou distinkci rovněž fakt, že obce či kraje mohli zákonodárce bez ústavněprávních překážek učinit povinnými k vydání dotčeného majetku oprávněným osobám (na dané téma srovnej mimo jiné také usnesení Ústavního soudu ze dne 7. 1. 2014, sp. zn. I. ÚS 2631/12, bod 8), pročez přechod na uvedené korporace v době svého uskutečnění nijak nezkracoval možnost naturální restituace historického majetku církví (takto viz kupř. též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2016, sp. zn. 28 Cdo 4946/2015, nebo usnesení téhož soudu ze dne 3. 1. 2017, sp. zn. 28 Cdo 3200/2016). Naproti tomu realizace platných převodů nemovitostí původně vlastněných církvemi na osoby soukromého práva by s ohledem na plynutí času a společenské poměry implikovala vyloučení restituovatelnosti převáděného majetku (srovnej Chocholáč, A. In: Jäger, P., Chocholáč, A. *Zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 49), pročez nejsou závěry vyslovené ve vztahu ke shora zmíněným přechodům do kontextu řešeného sporu a případů jemu podobných přenositelné.

Jelikož tedy dovolatelka nenastolila žádnou otázku naplňující kritéria § 237 o. s. ř., Nejvyšší soud její dovolání v souladu s § 243c odst. 1, větou první, o. s. ř. odmítl.

O náhradě nákladů dovolacího řízení bylo rozhodnuto dle § 243c odst. 3, věty první, § 224 odst. 1, § 151 odst. 1, části věty před středníkem, § 146 odst. 3 a § 150 o. s. ř. Dovolání druhé žalované bylo odmítnuto, a žalobci by tudíž v zásadě příslušelo právo na náhradu nákladů řízení, jež mu vznikly v souvislosti s podáním vyjádření prostřednictvím advokáta, Nejvyšší soud nicméně shledal existenci důvodů zvláštního zřetele hodných, jež umožňují výjimečné nepřiznání nákladů řízení procesně úspěšnému účastníkovi. Zohlednil zejména skutečnost, že žalovaná 2. je osobou nemajetnou, jež byla plně osvobozena od soudních poplatků (viz č. l. 214 a č. l. 280), přičemž nic nenasvědčuje tomu, že by se nepřiznání náhrady za jeden úkon právní služby mohlo citelně promítnout do majetkových poměrů žalobce. Dovolací soud současně reflektoval (v dosavadním řízení nerozporovaný) fakt, že dovolatelka nezavdala posuzovanému sporu příčiny, neboť při uzavírání smlouvy s Pozemkovým fondem České republiky jednala v dobré víře, nemajíc pochybností o jeho oprávnění s dotčeným pozemkem disponovat. Zvolený postup není pro účastníky překvapivým, neboť k návrhu žalované 2. ustanovení § 150 o. s. ř. z obdobných důvodů aplikoval již odvolací soud (k předvídatelnosti použití vzpomenutého pravidla srovnej namátkou usnesení Ústavního soudu ze dne 1. 4. 2014, sp. zn. II. ÚS 333/14, bod 8, ze dne 19. 8. 2015, sp. zn. I. ÚS 2272/15, bod 12, a ze dne 19. 4. 2016, sp. zn. II. ÚS 972/16, bod 7). Ve vztahu mezi žalobcem a žalovanou 1., jež sama opravný prostředek nepodala

a které žádné účelně vynaložené náklady nevznikly, pak účastníci právo na náhradu nákladů dovolacího řízení nemají.

Proti tomuto usnesení není opravný prostředek přípustný.

V Brně dne 1. 6. 2017

JUDr. Jan Eliáš, Ph.D.
předseda senátu